

Bryssel 28.10.2020
COM(2020) 687 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE JA NEUVOSTOLLE**

uusista covid-19-vastatoimista

1. JOHDANTO

Yli kahdeksan kuukautta on kulunut siitä, kun Maailman terveysjärjestö tunnusti covid-19-taudin vakavaksi kansanterveysuhaksi, joka vaatii maailmanlaajuisia toimia. Eurooppa on sopeutunut tähän ennennäkemättömään tilanteeseen ja johtanut näitä maailmanlaajuisia kriisitoimia. Nyt kun virus leviää EU:ssa jälleen kiihtyvällä tahdilla, jäsenvaltiot ovat paremmin valmistautuneita ja niiden keskinäinen koordinointi on sujuvampaa kuin pandemian alkukuukausina. Nyt tiedämme enemmän siitä, miten koronaviruksen leviämistä voidaan torjua ja miten se tehdään niin, että toimien vaikutukset arkeemme ovat mahdollisimman vähäisiä. Kansalaiset, perheet ja yhteisöt eri puolilla Eurooppaa ovat kuitenkin edelleen ennennäkemättömän terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvan uhan edessä. Samalla epävarmuus heikentää yhteiskuntiemme ja talouksiemme toimintaa. Virus on levinnyt Euroopassa hälyttävästi viime viikkojen aikana, ja uusia toimenpiteitä on jouduttu ottamaan käyttöön. Koska terveydenhuoltojärjestelmät ovat jälleen koetuksella, tilanteen hallitsemiseksi ja ratkaisemiseksi on tehtävä enemmän, jotta voidaan suojella ihmishenkiä ja työpaikkoja sekä edistää solidaarisuutta Euroopassa.

Jäsenvaltioiden välinen yhteistyö toimii paremmin kuin pandemian alkaessa, ja se onkin edelleen avainasemassa, jotta kohtaamiimme uhkiin voidaan puuttua tehokkaasti. Yksipuolinen ja koordinoimaton toiminta heikentää EU:n toimien vaikutusta ja kansalaisten luottamusta. **Kesäkuukausina varotoimia kevennettiin, mutta samalla ei kuitenkaan aina nostettu kriisivalmiutta riittävälle tasolle. Siksi nyt tarvitaan kiireellisiä toimia sekä kansallisella että EU:n tasolla – jos ryhdymme vahvempiin vastatoimiin nyt, ne voivat tulevina kuukausina tuottaa sekä inhimillisiä että taloudellisia hyötyjä.**

Komissio on tukenut kansallisia toimia taukoamatta pandemian alusta lähtien. Komission toimenpiteet ovat muun muassa auttaneet turvaamaan välttämättömien tavaroiden ja palvelujen saatavuutta, tukeneet paineen alle joutuneita kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiä ja taloutta, helpottaneet ihmisten vapaata liikkuvuutta ja rajanylitystä sekä tehostaneet viruksentorjuntavalmiuksia. EU-virastojen kanssa tehty yhteistyö on myös auttanut EU:ta kehittämään omia operatiivisia valmiuksiaan¹. Viruksen torjunta ja talouden ylläpitäminen kulkevat käsi kädessä. Samalla on otettava huomioon, että ihmiset ovat ymmärrettävästi huolestuneita ja väsyneitä varotoimiin. On olennaisen tärkeää jatkaa ja tehostaa toimia, kunnes luotettavia hoitoja ja/tai rokotteita on laajalti saatavilla ja käytössä.

Lokakuussa Eurooppa-neuvosto korosti tarvetta lisätä yhteistyötä ”jatkamaan parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon perustuvia yleisiä koordinoitavia toimia, jotka koskevat erityisesti karanteenimääräyksiä, rajatylittävää kontaktien jäljittämistä, testausstrategioita, testausmenetelmien yhteistä arviointia, testien vastavuoroista tunnustamista ja EU:hun suuntautuvan muun kuin välttämättömän matkustamisen väliaikaista rajoittamista”². Tämä on osoitus siitä, että kansalaiset toivovat EU:lle vahvaa roolia³. **Tässä tiedonannossa esitetään seuraavat keskeisillä aloilla tehtävät toimet, joilla vahvistetaan EU:n kriisitoimia.**

¹ Ks. tiedonanto EU:n lyhyen aikavälin terveydenhuoltovalmiudesta tulevien koronavirusepidemioiden varalta, COM(2020) 318, 15.7.2020.

² Eurooppa-neuvoston päätelmät, EUCO 15/20, 16.10.2020.

³ Lokakuussa 2020 julkaistun Eurobarometri-kyselyn 93 mukaan 62 prosenttia ihmisistä luottaa siihen, että EU tekee tulevaisuudessa oikeita päätöksiä pandemian suhteen.

2. EU:N TOIMIEN SEURAAVA VAIHE

2.1. Tiedonkulun varmistaminen tietoon perustuvan päätöksenteon mahdollistamiseksi

Kansalaiset, poliittiset päättäjät ja yritykset ovat riippuvaisia tiedoista, joita niillä on käytettävissään päätöksentekoa varten. Sen vuoksi on ratkaisevan tärkeää varmistaa, että tiedot ovat korkeatasoisia ja oikea-aikaisia.

Ajantasaiset, tarkat, kattavat ja vertailukelpoiset epidemiologiset tiedot ovat olennaisia, jotta tiedämme, missä vaiheessa koronaviruksen leviäminen on alueellisella ja kansallisella tasolla. Seuraavien kuukausien aikana on ratkaisevan tärkeää tarjota sekä numeerista että laadullista dataa testauksesta, kontaktien jäljittamisestä ja kansanterveyden seurannasta. Datan jakamisesta EU:n covid-19-dataportaaliin on tultava vakiokäytäntö; tällä hetkellä vain viisi jäsenvaltiota käyttää portaalia tietojen jakamiseen. Uusi tehostettu valvontaportaali toimii verkkoyhteyspisteenä kaikille keskeisille toimille.

Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) on keskeisessä roolissa, ja sillä on oltava kaikki tarvittavat tiedot. Sen olisi seurattava tilannetta EU:n yhteisten määritelmien pohjalta kerätyn datan perusteella, jotta se pystyisi havaitsemaan varhaiset merkit paremmin ja tukemaan tarkempia riskinarviointoja ja vastatoimia. Komissio antaa ensi kuussa ehdotuksia, joiden tarkoituksena on parantaa terveysturvallisuutta koskevaa EU:n pitkän aikavälin kehystä. Sillä välin **jäsenvaltioiden on tehostettava tietojen jakamista** yhteiseltä pohjalta ja varmistettava, että valvontajärjestelmä on vahvempi ja yhtenäinen koko EU:ssa. Tämän tulisi koskea muutakin kuin itse pandemiaan liittyvää dataa – olisi jaettava myös esimerkiksi talouden tilannetta ja terveydenhuoltojärjestelmiä koskevia tietoja, kuten tietoja sairaaloiden vuodepaikkojen saatavuudesta ja lääkepulasta. Eri hoitojen vaikutuksia koskevan tiedon jakaminen on myös ratkaisevan tärkeää vastatoimien tehokkuuden ja vaikuttavuuden kannalta. Komission olisi tiiviissä yhteistyössä ECDC:n kanssa helpotettava epidemiologien ja muiden asiantuntijoiden välistä keskustelua EU:n tasolla, jotta voitaisiin koordinoida kansallisia lähestymistapoja ja vaihtaa parhaita käytäntöjä. Myös mahdollisuuksia käyttää jo olemassa olevia verkostoja tai luoda kokonaan uusi alusta on tarkoitettu tarkastella.

Näin voidaan paremmin hyödyntää välineitä, joiden avulla EU:n tuki saadaan kohdennettua sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Esimerkiksi tehohoidon vuodepaikkojen saatavuuden tarkka kartoitus auttaisi potilaiden ja lääkintäryhmien siirtämisessä jäsenvaltiosta toiseen. Tätä voidaan tukea jo olemassa olevalla 220 miljoonan euron liikkuvuustoimella.

Seuraavat vaiheet:

- *Jäsenvaltioiden olisi toimitettava kaikki asiaankuuluvat tiedot ECDC:lle ja komissiolle yhteisten perusteiden mukaisesti.*
- *ECDC:lle olisi perustettava parannettu verkkoportaali, johon kootaan kaikki keskeiset tiedot huhtikuuhun 2021 mennessä.*

2.2. Tehokas ja nopea testaus

Testaus on kontaktien jäljittämisen ja tehokkaiden eristyskäytäntöjen ohella yksi tärkeimmistä keinoista hillitä koronaviruksen leviämistä. Tarkan ja laajan testauksen ansiosta kansanterveyttä koskevat päätökset voidaan tehdä parhaalla mahdollisella tavalla. Kun testaus on nopeaa, sairaaloiden ja hoitokotien henkilöstön tärkeään työhön tulee mahdollisimman vähän keskeytyksiä, ja yliopistojen kaltaisissa tautikeskuksissa voidaan toimia pikaisesti. Se

voi myös helpottaa matkustamista tietyissä olosuhteissa. Komissio on kannustanut **kehittämään luotettavia testejä, kansallisia testausstrategioita ja antigeenipikatestejä**⁴. Nykyiset testauskapasiteetin puutteet tartuntojen lisääntyessä osoittavat, että pikaiset lisätoimet ovat välttämättömiä.

Covid-19-taudin testaamiseen on kehitetty kahdentyyppisiä testejä. Käänteistranskriptaasi-polymeraasiketjureaktioon perustuvia testejä pidetään niiden tarkkuuden vuoksi ”kultaisena standardina”, mutta ne vievät aikaa ja niissä käytetään erilaisia reagensseja, joihin voi kohdistua suuresta kysynnästä johtuvia rajoitteita. Antigeenipikatestit⁵ edustavat nopeiden ja halpojen covid-19-testien uutta sukupolvea. Testitulokset saadaan usein jo alle 30 minuutissa. Niitä alkaa pikkuhiljaa tulla markkinoille, ja jäsenvaltiot tutkivat yhä useammin niiden laajempaa käyttöä. Niiden avulla kaikkein tartuttavimmat tautitapaukset voidaan havaita nopeasti, edullisesti ja varhain, mutta niiden katsotaan olevan huomattavasti vähemmän tarkkoja kuin yllä mainittujen PCR-testien. Tämä viittaa siihen, että niiden käyttöä varten tarvitaan huolellisia strategioita. Niistä voi olla erityisen paljon hyötyä esimerkiksi tapauksissa, joissa epäillään covid-19-taudin puhkeamista syrjäisissä paikoissa. Lisäksi ne voivat helpottaa epidemiatutkimuksia hoitokotien kaltaisissa laitoksissa sekä tapauksissa, joissa tauti on levinnyt laajalle tietyssä yhteisössä.

Tehokkaan testauksen edistämiseksi komissio antaa tänään **covid-19-testausstrategioita koskevan suosituksen, johon kuuluu antigeenipikatestien käyttö**. Suosituksessa esitetään keskeiset tekijät, jotka on otettava huomioon kansallisissa, alueellisissa ja paikallisissa testausstrategioissa. Niitä ovat covid-19-testausstrategioiden soveltamisala, etusijalle asetettavat ryhmät kapasiteettiongelmiin ilmetessä sekä testauskapasiteettiin ja -resursseihin liittyvät keskeiset seikat. EU:n olisi seurattava jäsenvaltioiden kansallisia strategioita, jotta voitaisiin hyödyntää vastavuoroista oppimista ja havaita oikea-aikaisen, tarkan ja vertailukelpoisen datan pohjalta mahdolliset puutteet kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Suosituksen tulisi myös nopeuttaa luotettavien antigeenipikatestien valintaa ja käyttöönottoa.

Ensimmäiseksi komissio ottaa **hätätilanteen tukivälineen puitteissa käyttöön 100 miljoonaa euroa, joilla ostetaan antigeenipikatestejä toimitettavaksi jäsenvaltioille**. Tämä tehdään selkeiden, määriteltyihin kansallisiin tarpeisiin ja tiukkoihin laatuvaatimuksiin perustuvien kriteerien perusteella. Samaan aikaan komissio on käynnistämässä **yhteishankintaa**, joka tarjoaa jäsenvaltioille toisen reitin näiden lupaavien testien hankkimiseen.

Testaus on avainasemassa vapaan liikkuvuuden helpottamisessa EU:n sisällä. Jotkin jäsenvaltiot vaativat ennakkotestausta, joka riippuu muiden jäsenvaltioiden mahdollisuuksista tehdä tällaisia testejä. Sellaisista jäsenvaltioista saapuville matkustajille, jotka eivät pysty käymään testissä esimerkiksi siksi, ettei lähtömaalla ole edellytyksiä testata oireettomia matkustajia, tulisi tarjota mahdollisuutta käydä testissä tulomaahan saapumisen jälkeen⁶. On olennaisen tärkeää, että kumpaakin tyyppiä edustavat testit tunnustetaan vastavuoroisesti. Jos jotakin toimea varten vaaditaan tai suositellaan negatiivista covid-19-testitulosta, edellytyksenä on, että testejä on saatavilla ja että kaikki yhteisesti sovitut vähimmäisvaatimukset täyttävät testit hyväksytään päteviksi. Mikäli testejä ei tunnusteta

⁴ Komission tiedonanto in vitro - diagnostiikkaan tarkoitettuja covid-19-testejä ja niiden suorituskykyä koskevista ohjeista, C(2020) 2391, 15.4.2020.

⁵ Antigeenipikatestit ovat vasta-ainemäärityksiä, joilla havaitaan mahdollinen virusantigeeni.

⁶ Neuvoston suositus 2020/1475, annettu 13 päivänä lokakuuta 2020, koordinoidusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen covid-19-pandemian johdosta, kohta 17.

vastavuoroisesti päteviksi, erityisesti matkailu voi vaikeutua huomattavasti, jos jäsenvaltiot vaativat testausta ennen matkaa (ks. kohta 2.6 jäljempänä). Kuten koordinoitua lähestymistapaa vapaan liikkuvuuden rajoittamisessa koskevassa neuvoston suosituksessa todetaan, jäsenvaltioiden olisi tehostettava yhteistyötä testaukseen liittyvissä eri näkökohdissa, kuten testaustodistusten todentamisessa, ja otettava tässä huomioon epidemiologia-asiantuntijoiden tutkimukset ja neuvot sekä parhaat käytännöt. Rajatylittävä yhteistyö testauksessa (esim. laboratoriokäsittelyssä) olisi yksi tapa lieventää kapasiteettivajeita, kunnes ne on korjattu.

Seuraavat vaiheet:

- *Komissio ottaa hätätilanteen tukivälineen puitteissa käyttöön 100 miljoonaa euroa antigeenipikatestien hankkimiseksi ja jakamiseksi jäsenvaltioille mahdollisimman pian määritetyn jakostrategian pohjalta.*
- *Komissio käynnistää yhteishankinnan antigeenipikatestien tuomiseksi saataville. Kaikkia jäsenvaltioita kehoitetaan osallistumaan siihen.*
- *Kansalliset testausstrategiat tulee toimittaa marraskuun puoliväliin mennessä ja analyysi saattaa päätökseen marraskuun loppuun mennessä.*

2.3. Jäljitysovellusten täysimääräinen hyödyntäminen

Kontaktien jäljittäminen on yksi tärkeimmistä keinoista ehkäistä viruksen leviämistä ja katkaista tartuntaketjut. Tartuntojen määrän lisääntyessä manuaalisesta kontaktinjaljityksestä tulee kuitenkin vaikeampaa. **Digitaaliteknologiaa hyödyntävistä kontaktinjaljitys- ja varoitussovelluksista voi olla todellista hyötyä, sillä niiden avulla varoituksia voidaan lähettää nopeammin.** Sovellukset varoittavat käyttäjää, jos tämä on ollut tietyn ajan lähellä henkilöä, joka ilmoittaa sovellukseen positiivisesta covid-19-testituloksesta. Samalla varmistetaan, että tietosuojaa ja yksityisyyttä koskevia sääntöjä noudatetaan kaikilta osin. EU:n välineillä⁷ on tuettu useiden kansallisten sovellusten kehittämistä. Sovelluksia on otettu käyttöön nyt 19 jäsenvaltiossa, ja niitä on ladannut 50 miljoonaa eurooppalaista. Se on hyvä alku, mutta tarvitaan vielä paljon enemmän, jotta sovelluksista olisi merkittävää apua koronaviruksen leviämisen hillitsemisessä. **Kaikilla jäsenvaltioilla pitäisi olla sovellus käytössä,** minkä lisäksi sekä EU:n tasolla että kansallisella tasolla olisi toteutettava uusia viestintätoimia sovellusten käyttöönoton edistämiseksi.

Jäsenvaltioiden pyynnöstä komissio on myös hiljattain perustanut yhdyskäytäväpalvelun, joka yhdistää kansalliset sovellukset koko EU:ssa. Tällä hetkellä palvelun kautta on yhdistetty kolme kansallista sovellusta (Saksa, Irlanti ja Italia). Viiden muun jäsenvaltion odotetaan liittyvän palveluun lähipäivinä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Saksan jäljitysovelluksen käyttäjä voi saada puhelimeensa varoituksen, jos hän on ollut lähikontaktissa henkilön kanssa, joka ilmoittaa positiivisesta covid-19-testituloksesta Italian sovelluksen kautta. Palveluun odotetaan liittyvän 16 jäsenvaltiota lisää marraskuun loppuun mennessä. **Komissio on valmis auttamaan jäsenvaltioita kaikin tavoin kansallisten kontaktinjaljitysovellusten kehittämisessä, käyttöönotossa ja liittämässä yhdyskäytäväpalveluun.**

⁷ Mobiilisovellukset, joilla tuetaan kontaktien jäljittämistä EU:n toimissa covid-19-pandemian torjumiseksi, sähköisten terveyspalvelujen verkosto, 15.4.2020.

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

Seuraavat vaiheet:

- *Komissio tukee jäsenvaltioita kansallisten jäljityssovellusten kehittämisessä ja niiden liittämässä EU:n yhdyskäytäväpalveluun.*
- *Kaikkien jäsenvaltioiden olisi perustettava hyvin toimivia ja keskenään yhteensopivia sovelluksia koko EU:n laajuisen järjestelmän mahdollistamiseksi.*

2.4. Tehokas rokottaminen

Tehokkaan rokotteen kehittäminen ja hankinta on välttämätöntä, jotta kriisi saadaan päättymään. Covid-19-rokotteita koskevan EU:n strategian mukaisesti komissio neuvottelee parhaillaan rokotetuottajien kanssa ja on saattamassa päätökseen ennakkohankintasopimuksia, joilla turvataan **lupaavien rokote-ehdokkaiden saatavuus mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on todettu turvallisiksi ja tehokkaiksi**, ja mahdollisimman suotuisin ehdoin. Tähän mennessä on allekirjoitettu sopimuksia, joihin liittyy 1,02 miljardia euroa etukäteismaksuja. Lisäksi kolmen yrityksen kanssa on käyty alustavia neuvotteluja sopimuksista, joiden etukäteismaksut ovat 1,45 miljardia euroa.

Ei ole takeita siitä, että tietty rokote-ehdokas olisi toimiva. Siksi tarvitaan laaja valikoima rokotetuottajia. **Valikoimaa tarkastellaan jatkuvasti rokotteen kehittyessä.** Tämä edellyttää myös jäsenvaltioilta lisärahoitusta hätätilanteen tukivälineen⁸ puitteissa. Lisäksi ollaan perustamassa verkostoa, jolla tuetaan pienempiä lupaavien rokotteen kehittäjiä.⁹ EU on myös johtanut maailmanlaajuisia pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa rokotteen oikeudenmukainen ja tasapuolinen saatavuus ja helpottaa niiden käyttöönottoa maailmanlaajuisesti globaaleina julkishyödykkeinä. Tämä tehdään COVAX-hankkeen¹⁰ kautta.

Rokotteet eivät itsessään pelasta ihmishenkiä – rokottaminen pelastaa. Ei siis riitä, että rokote on saatavilla. Myös jakelun ja käyttöönoton on toimittava mahdollisimman tehokkaasti. Komissio esitti 15. lokakuuta 2020 keskeiset toimet, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava valmistautuakseen rokotuksiin.¹¹ Niiden täytyy muun muassa huolehtia, että kaikki välineet ja infrastruktuuri ovat valmiina rokottamista varten, sekä määrittää selkeästi ensimmäisinä rokotteen saavat ryhmät. Jäsenvaltioita kehoitettiin laatimaan **kansalliset rokotusstrategiat sen varmistamiseksi, että ne ovat täydessä valmiudessa** ja että niillä on rokotussuunnitelma, kun rokotukset tuodaan kaikkien saataville.

Työtä on vietävä eteenpäin ja toteutettava niin pitkälle ja koordinoitusti kuin mahdollista. Komissio ottaa käyttöön yhteisen raportointikehyksen, jotta jäsenvaltiot voivat tehdä yhteistyötä ja oppia toisiltaan. Euroopan tautien ehkäisykeskus laatii lokakuun 2020 loppuun mennessä ensimmäisen katsauksen kansallisista rokotussuunnitelmista tiedon ja kokemusten jakamiseksi. Harjoituksena järjestetään ”testipäivä”, jona stressitetaan strategioita ja rokotteen käyttöönottoa koskevia suunnitelmia.

Kansalaisten täytyy myös tietää, että rokotteet ovat turvallisia. Tämä edellyttää luotettavaa tietoa, tiukkaa valvontaa ja täyttä avoimuutta. Ennen käyttöönottoa tehtävän vakaan

⁸ Hätätilanteen tukivälineestä rahoitetaan toimia, jotka sisältyvät koronavirusrajoitusten purkamiseen tähtäävään EU:n etenemissuunnitelmaan, jolla autetaan EU-maita lieventämään pandemian välittömiä seurauksia sekä tuetaan kriisin jälkeistä elpymistä.

⁹ Perustetaan ja rahoitetaan Horisontti 2020 -ohjelman puitteissa ennen vuoden 2020 loppua.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_20_1694

¹¹ Tiedonanto Covid-19-rokotusstrategioihin ja covid-19-rokotteen käyttöönottoon liittyvistä valmistelutoimista, COM(2020) 680, 15.10.2020.

lupamenettelyn lisäksi tilannetta on seurattava jatkuvasti, kun rokotteet otetaan käyttöön. Laajamittaisen rokotusten alettua niiden vaikutuksia on seurattava reaaliaikaisesti. Sen lisäksi, että Euroopan lääkeviraston on myönnettävä rokotteille lupa ennen niiden käyttöönottoa, komissio tukee sellaisen alustan perustamista, jolla voitaisiin julkaista rokotteiden turvallisuutta, tehokkuutta ja vaikutuksia koskevia tutkimustuloksia luvan myöntämisen jälkeen.

Rokotteiden kehittämistä ja käyttöönottoa koskevan työn edistyessä on todennäköistä, että esiin tulee muitakin EU-tason koordinoitua ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä edellyttäviä kysymyksiä, kuten kansalaisille jaettavien rokotustodistusten käyttöönotto.

Seuraavat vaiheet:

- *Kansallisista rokotussuunnitelmista marraskuussa tehtävän ensimmäisen katsauksen päätelmät.*
- *Alustan perustaminen rokotusstrategioiden toimivuuden seuraamiseksi niiden käyttöönoton jälkeen.*

2.5. Toimiva kansalaisviestintä

Toimiva viestintä on keskeisimpiä tekijöitä kaikkiin kansanterveydellisiin kriiseihin liittyvissä toimissa. Pandemian vastaisten toimien onnistuminen tai epäonnistuminen riippuu suurelta osin yhteisön sitoutumisesta, yksilöiden käyttäytymisestä ja kansanterveyssuositusten noudattamisesta. Sen vuoksi on välttämätöntä, että kansalaiset pidetään tiedotuksen avulla ajan tasalla epidemiologisesta kehityksestä ja mahdollisista rajoitustoimenpiteistä. Toimenpiteiden on oltava johdonmukaisia ja selkeitä, jotta kansalaiset noudattavat niitä todennäköisemmin.

Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon, että väärää ja harhaanjohtavaa tietoa levitetään edelleen – lisäksi on huomioitava ”pandemiaväsymyksen” riski sekä lisääntyvä haluttomuus noudattaa varotoimia, kuten turvavälejä ja sosiaalisten kontaktien välttämistä. Olisi pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, että kohdennettu viestintä tavoittaa heikoimmassa asemassa olevat väestönosat ja ne väestönosat, jotka levittävät tautia sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta kaikkein todennäköisimmin. Viestinnän on oltava selkeää, johdonmukaista ja ajantasaista. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisen median seurantaan ja siellä esiin tuleviin reaktioihin. Erityisesti rokottamiseen liittyvissä asioissa viranomaisten on tehostettava toimiaan torjuakseen väärää tietoa, joka on ihmisten epäröinnin pääasiallinen aiheuttaja. Lisäksi viranomaisten täytyy koordinoita disinformaation torjuntaan liittyviä toimiaan.

Seuraavat vaiheet:

- *Kaikkien jäsenvaltioiden olisi käynnistettävä viestintäkampanjansa uudelleen nykytilanteeseen mukautettuina.*

2.6. Välttämättömien tarvikkeiden turvaaminen

EU on tukenut valmistajia pandemian puhkeamisesta lähtien turvatakseen välttämättömien lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuden covid-19-pandemian torjunnassa. Esimerkiksi on tehty yhteishankintoja ja varastoitu strategisesti tärkeitä lääkinnällisiä laitteita. Mittavilla yhteishankintapuitesopimuksilla tuetaan jäsenvaltioiden valmiustoimia. RescEU-

valmiusvarastosta ja hätätilanteen tukivälineestä on toimitettu hätäapuna esimerkiksi hengityskoneita, kasvomaskeja ja lääkkeitä (esim. remdesiviiri) niihin jäsenvaltioihin, joilla on ollut kaikkein akuuteimmat tarpeet. Tämä on osoitus eurooppalaisesta solidaarisuudesta. Tehokas jakelu avoimilla sisämarkkinoilla lisää hoitotoimien kannalta olennaisten tarvikkeiden toimitustehokkuutta huomattavasti. Komissio pysyy valppaana ja reagoi nopeasti yllä mainittuja ja mahdollisia muita tarvikkeita koskeviin yksipuolisiin rajoituksiin, jotka heikentävät yhteisiä ponnisteluja.

Avoimet yhteishankinnat (joihin osallistuvat jäsenvaltiot ja maat voivat tehdä tilauksia)

ERÄT	SAATAVILLA (ALKAEN)	MÄÄRÄ (12 KK AIKANA)	MÄÄRÄRAHOJEN ENIMMÄISMÄÄRÄ
 SUOJAKÄSINEET JA -PUVUT	Huhtikuu (käsineet) Toukokuu (suojapuvut)	Useita miljoonia	97 miljoonaa euroa
 SILMÄ- JA HENGITYSSUOJAIMET	Huhtikuu	20 miljoonat suojalasit 12 miljoonaa kasv suoja int a 37 miljoonaa FFP2- suoja int a 26 miljoonaa FFP3- suoja int a 301 miljoonaa kirurgista maskia	1,4 miljardia euroa
 HENGITYSKONEET	Huhtikuu	110 000 yksikköä	1,4 miljardia euroa
 LABORATORIOLAITTEET JA -TARVIKKEET	Toukokuu	30 erää	192 miljoonaa euroa
 TEHOHOITOYKSIKÖISSÄ KÄYTETTÄVÄT LÄÄKKEET	Lokakuu (sopimuksia allekirjoitetaan parhaillaan)	21 lääkettä 45 muodossa, yli 103 miljoonaa injektio pulloa	543 miljoonaa euroa
 Remdesiviiri (Veklury)	Lokakuu	Yli 500 000 hoitojaksoa	3,4 miljardia euroa

Testejä koskevan yhteishankinnan lisäksi ollaan käynnistämässä **lääkinnällisten laitteiden yhteishankintaa rokotuksia varten** (rokotteiden kuljetuspakkaukset, jätesäiliöt, injektiolaitteet, desinfiointiaineet, henkilönsuojaimet ja anestesiahoitoon tarvikkeet).

EU on tukenut hankkeita, joissa jäsenvaltioiden teollisten tuotantokapasiteettien käyttötarkoitusta muutetaan vastaamaan nopeasti kasvaneita tarpeita. Jäsenvaltioita kehoitetaan seuraamaan keskeisten lääkintätarvikkeiden tuotantokapasiteettia ja kartoittamaan joustavia tuotantomahdollisuuksia alueellaan. Samaan aikaan EU on johtanut kansainvälisiä toimia niin G20-ryhmässä kuin kahdenvälisesti pitääkseen kriittiset toimitusketjut avoimina ja häiriöttöminä. Seuraavana toimenaan EU **edistää kauppaa ja terveyttä koskevaa aloitetta Maailman kauppajärjestössä**. Aloitteen tarkoituksena on käynnistää uusia toimia ja sitoumuksia, joilla pidetään terveydenhuollossa käytettävien tarvikkeiden rajatylittävät kuljetukset toiminnassa.

Markkinoita on tuettu esimerkiksi **vähentämällä tullimaksuista ja arvonlisäverosta (ALV) aiheutuvia rasitteita**. Komissio myönsi jäsenvaltioille lupia suspendoida väliaikaisesti EU:n ulkopuolelta maahan tuotaviin lääkinnällisiin laitteisiin sovellettavat tullimaksut ja ALV:n. Se laati ohjeellisen luettelon poikkeuksen piiriin kuuluvista tavaroista, kuten henkilönsuojaimista, testauspakkauksista, hengityskoneista ja keskeisistä lääkkeistä. **Sen voimassaoloa jatketaan nyt huhtikuuhun 2021 asti.**

ALV-puitteita voidaan myös mukauttaa edelleen sen varmistamiseksi, että covid-19-rokotteista ja -testeistä tulee edullisempia terveydenhuoltopalveluille ja kansalaisille. Sen vuoksi komissio ehdottaa, että sääntöjä mukautetaan väliaikaisesti, jotta **covid-19-testipakkauksiin voidaan soveltaa alennettua ALV-kantaa tai ne voidaan vapauttaa arvonlisäverosta kokonaan, ja jotta jäsenvaltiot voivat myöntää covid-19-rokotteille ALV-vapautuksen.**

Seuraavat vaiheet:

- *Uuden rokotusvälineitä koskevan yhteishankinnan vieminen eteenpäin.*
- *Tullimaksujen ja ALV:n suspendoiminen maahan tuoduista lääkinnällisistä laitteista huhtikuun 2021 loppuun asti.*
- *Komissio kehottaa neuvostoa hyväksymään pikaisesti ehdotuksen testipakkauksia ja rokotteita koskevista vapautuksista.*

2.7 Turvallisen matkailun helpottaminen

Vapaa liikkuvuus EU:n sisällä ja sisärajaton Schengen-alue ovat Euroopan yhdentymisen keskeisiä saavutuksia. Pandemian ensimmäisen aallon vaikeimpina aikoina useiden jäsenvaltioiden hallitukset ja paikallisviranomaiset ottivat käyttöön paikallisen tai alueellisen tason matkustusrajoituksia ja aloittivat sisärajatarkastukset EU:n sisällä. Vain välttämättömät matkat olivat sallittuja. Kun tilanne parani, vapaan liikkuvuuden rajoitukset jäsenvaltioiden sisällä ja niiden välillä poistettiin, ja useimmat jäsenvaltiot avasivat rajansa muullekin kuin välttämättömälle matkailulle. EU:ssa liikkumiseen liittyvien toimien parempi koordinointi on sittemmin vähentänyt rajatarkastusten tarvetta entisestään. Sen vuoksi myös kaikki jäljellä olevat covid-19-tautiin liittyvät sisärajavalvontatoimenpiteet olisi poistettava.

Useimmat jäsenvaltiot ovat kuitenkin vaatineet muista jäsenvaltioista saapuvia matkustajia jäämään karanteeniin tai käymään testissä ennen saapumista maahan. Vaatimuksia on mukautettu epidemiologisen tilanteen mukaan. Vaikka tällaiset rajoitukset voivat olla perusteltuja kansanterveyden kannalta, niiden on **oltava oikeasuhteisia eivätkä ne saa syrjiä**

eri jäsenvaltioiden kansalaisia oikeudellisesti tai tosiasiallisesti¹². Lisäksi on syntynyt hajanaisia sääntöjä, joissa rajoitukset vaihtelevat sekä sen mukaan, mitkä alueet kuuluvat rajoitusten piiriin, että sen mukaan, mitä toimenpiteitä maahantulon yhteydessä tarvitaan (kuten karanteenin kesto tai mahdolliset testausvaatimukset). Tilanne on aiheuttanut hämmennystä ja haittaa sekä Euroopan taloudelle että kansalaisten oikeudelle vapaaseen liikkuvuuteen. Tästä syystä komissio on antanut ehdotuksia koordinoitumasta lähestymistavasta¹³. Neuvosto on antanut suosituksen¹⁴ useista tärkeistä toimista, joilla pyritään selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan alueiden määrittelyä riskitason mukaan. Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus on myös julkaissut yhteisen kartan¹⁵, jonka perusteella jäsenvaltioiden tulisi tehdä riskinarviointinsa. Jäsenvaltioiden olisi nyt pantava nämä toimenpiteet täytäntöön, jotta tilanteesta tulisi kansalaisille ja yrityksille selkeämpi ja ennakoitavampi. EU:n puolestaan olisi jatkettava työtä toimenpiteiden luonteen ja laajuuden yhtenäistämiseksi yhteisen lähestymistavan kautta.

Epidemiologisen tilanteen heikentyessä on ratkaisevan tärkeää, että matkustaminen on edelleen turvallista esimerkiksi työsyistä ja pakottavista perhesyistä matkaaville. On tärkeää varmistaa, että karanteenivaatimuksista vapautettujen matkustajien luetteloa sovelletaan yhdenmukaisella tavalla. Tällä on merkittäviä taloudellisia ja henkilökohtaisia vaikutuksia, ja talouden toiminnan on voitava jatkua siitä huolimatta, että muuta kuin välttämätöntä liikkumista koskevia rajoituksia kiristetään covid-19-taudin leviämisen hidastamiseksi. Komissio seuraa tilannetta tarkasti jatkossakin.

Matkustajien testausmenetelmä

Euroopan lentoturvallisuusvirasto ja Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus laativat parhaillaan yhdessä testausta varten ohjeita, joita kansanterveysviranomaiset, lentoyhtiöt ja lentoasemat voisivat käyttää edistääkseen **turvallista maahan saapumista**¹⁶. Tämän työn pohjalta ollaan nyt kokoamassa EU:n terveysturvallisuuden testausmenetelmää. Kansalliset viranomaiset osallistuvat sen laatimiseen täysipainoisesti. Tämä tarkoittaa, että testaukseen liittyvissä asioissa voitaisiin soveltaa yhteisiä sääntöjä, jotka kattaisivat esimerkiksi testauksen ajoituksen (ennen lähtöä tai saapumisen yhteydessä), todistukset toisessa jäsenvaltiossa tehdyistä testeistä, kohderyhmät sekä lentoasemilla tarvittavat resurssit ja infrastruktuurin, joiden käyttöä voitaisiin laajentaa mahdollisesti muuallekin. Huomiota olisi aina kiinnitettävä oikeasuhtaisuuteen, joka on ensiarvoisen tärkeä peruste¹⁷.

Johdonmukaiset karanteenisäännöt

Validoituun teknologiaan ja käytettävissä olevaan kapasiteettiin pohjautuvien testausstrategioiden laatimisen olisi tarjottava tietoa myös **EU:n karanteenipolitiikkaa** varten. Tällä hetkellä sovelletaan monenlaisia toimenpiteitä jäsenvaltioiden arvioidessa eri

¹² Tosiasiallisesta syrjinnästä voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun testausvaatimukseen ei sisälly varmuutta siitä, että testit tunnustetaan vastavuoroisesti päteviksi.

¹³ Ehdotus neuvoston suositukseksi, annettu 4 päivänä syyskuuta 2020, COM(2020) 499

¹⁴ Neuvoston suositus 2020/1475, annettu 13 päivänä lokakuuta 2020, koordinoitua lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen covid-19-pandemian johdosta.

¹⁵ Saatavilla osoitteessa <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/situation-updates/weekly-maps-coordinated-restriction-free-movement>

¹⁶ Tämä perustuu EASAn ja ECDC:n toukokuussa 2020 kehittämiin lentomatkustajien turvaohjeisiin. Yhteisessä EU Healthy Gateways -hankkeessa on myös työstyetty yhteistä strategiaa matkustajien testaamiseksi EU:n kansainvälisillä lentoasemilla.

¹⁷ Esimerkiksi lentokentällä tai satamassa alukseen nousemista odotellessa tehtävien pikatestien ja tieliikenteessä tai rajanylityspaikoilla tehtävien testien suhteelliset kustannukset ja hyödyt ovat varsin erilaisia.

terveysvaikutuksia, vapauteen kohdistuvia rajoituksia ja sääntöjen todennäköistä noudattamisastetta. Esimerkiksi jotkin karanteenitoimenpiteet ovat vapaaehtoisia ja toiset pakollisia. Toisinaan testaus otetaan huomioon karanteenivaatimuksissa, ja vastaavasti eristyksen ja karanteenin kesto vaihtelee 7 päivästä 14 päivään. Komissio on antanut Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskukselle tehtäväksi tarjota karanteenia koskevaa tieteellistä ohjausta, jotta jäsenmaissa voitaisiin toimia yhteiseltä ja oikeasuhtaiselta pohjalta.

Yhteinen matkustajalomake

Matkustajalomakkeet auttavat jäsenvaltioita arvioimaan saapuviin matkustajiin liittyviä riskejä ja mahdollistavat kontaktien jäljittämisen. Neuvosto on päättänyt laatia **yhteisen sähköisen eurooppalaisen matkustajalomakkeen**, joka paitsi nopeuttaisi tietojen käsittelyä myös helpottaisi jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa. Lähestymistapaa¹⁸ on kehitetty heinäkuusta lähtien, jotta käyttöön saataisiin yhteinen järjestelmä. Tietosuojavaatimuksia on noudatettava kaikilta osin. Jokaisella EU:n jäsenvaltiolla olisi pääsy ainoastaan omiin kansallisiin tietoihinsa. Henkilötietojen vaihto kontaktien jäljittämistä varten tapahtuisi olemassa olevien kanavien kautta. Jäsenvaltiot saavat ensi kuussa järjestettävän pilottihankkeen kautta mahdollisuuden valmistautua EU:n matkustajalomakkeen käyttöön ja pohjustaa sen joulukuussa tapahtuvaa käyttöönottoa.

Re-open EU

Matkojen suunnittelu ja toteuttaminen Euroopassa vaikeutuu päivä päivältä, ja kansalaiset tarvitsevat selkeää tietoa riskien ja kustannusten minimoimiseksi. Tarjotakseen ajantasaista ja tarkkaa tietoa varotoimista ja matkustusrajoituksista kaikissa jäsenmaissa komissio perusti kesäkuun puolivälissä **Re-open EU -verkkotyökalun**. Palvelua on käyttänyt lähes 7 miljoonaa kävijää. Kun jäsenvaltiot toimittavat ECDC:lle kaiken asiaankuuluvan tiedon, verkkopalveluun tulee keskitetysti saataville kaikki tieto varotoimenpiteistä ja matkustusmahdollisuuksista EU:ssa.

Re-open EU:n kaltaiset työkalut ovat ratkaisevan tärkeitä keinoja auttaa kansalaisia tekemään tietoon perustuvia ja turvallisia matkustuspäätöksiä. Niillä tuetaan myös taloutta. Matkailun osuus EU:n BKT:stä on noin 10 prosenttia ja joissakin jäsenvaltioissa jopa 25 prosenttia. Parhaillaan kehitetään Re-open EU -mobiilisovellusta, joka julkaistaan lähiviikkoina. Merkitys on tietenkin vähäisempi, jos tiedot ovat myöhässä tai puutteellisia. Näin voi olla, jos esimerkiksi toimenpiteiden alueellisia eroja ei huomioida. Jotta työkalusta saataisiin täysi hyöty ja varmistettaisiin, että tiedot ovat tarkkoja ja ajantasaista, komissio kehottaa jäsenvaltioita

- tarjoamaan terveys- ja matkustustoimenpiteistä säännöllistä ja ajantasaista tietoa niiden muuttuessa ja ennen niiden julkistamista;
- tarjoamaan kattavaa ja tarkkaa tietoa;
- tarjoamaan mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan alueellisia toimenpiteitä koskevia tietoja.

Ohjeet välttämättömään matkailuun EU:n ulkopuolelta

¹⁸ Tiedonanto EU:n lyhyen aikavälin terveydenhuoltovalmiudesta tulevien koronavirusepidemioiden varalta, COM(2020) 318 final, 15.7.2020. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f6fbab84-c749-11ea-adf7-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_1&format=PDF

Muuta kuin välttämätöntä matkustamista EU:hun rajoitettiin väliaikaisesti maaliskuussa 2020, ja rajoituksia on jatkettu useita kertoja. Tämän vuoksi laadittiin luettelo maista, joista muu kuin välttämätön matkailu voitiin sallia. Luetteloa on päivitetty säännöllisesti.

Yhtenä osana suositusta määritettiin tiettyjä **kategorioita, joihin kuuluvien ihmisten matkustamista voitiin pitää välttämättömänä ja siten heidät voitiin vapauttaa rajoituksista. Järjestelyä on vielä tarkennettava, ja komissio aikoo hyväksyä ohjeita kategorioiden yhdenmukaisen soveltamisen edistämiseksi.** Komissio aikoo tarkastella suositusta jatkuvasti pitääkseen perusteet ajan tasalla tilanteen kehittyessä.

Seuraavat vaiheet:

- Jäsenvaltiot panevat täysimääräisesti täytäntöön neuvoston 13. lokakuuta 2020 antaman suosituksen sekä lisätoimia vapaan liikkuvuuden rajoituksia koskevan yhteisen lähestymistavan luomiseksi.
- Komissio laatii yhdessä ECDC:n ja jäsenvaltioiden kanssa karanteenia koskevan lähestymistavan (ECDC:n panos marraskuussa 2020).
- EU:n yhteinen sähköinen matkustajalomake otetaan käyttöön joulukuussa 2020.
- Re-open EU -sovellus julkaistaan lähiviikkoina.
- Niiden perusteiden tarkastelu, joita kaikkien jäsenvaltioiden on määrä soveltaa vapaan liikkuvuuden rajoituksia koskevan yhteisen lähestymistavan puitteissa.

2.8 Vihreiden kaistojen laajentaminen

Vihreillä kaistoilla on ollut ratkaiseva merkitys tavaraliikenteen ja EU:n talouden rakenteen ylläpitämisessä. Erityisesti niistä on ollut hyötyä maanteiden tavaraliikenteen rajanylityksissä, joiden kesto on kaistojen ansiosta alle 15 minuuttia. Tämä on auttanut vähentämään pandemian vaikutuksia arkielämään merkittävästi. Eräät rajoitukset heikentävät tilannetta edelleen – esimerkiksi karanteenivaatimuksiin ja rahtiliikenteen kuljettajille olennaisten palvelujen sulkemiseen olisi puututtava. Rajojen sulkeminen johtaa vakaviin viivästyksiin, jotka vaikuttavat paitsi kuorma-autoihin ja niiden rahtiin, myös palveluntarjoajiin ja rajatyöntekijöihin. **Komissio ehdottaa, että vihreisiin kaistoihin perustuvaa toimintatapaa laajennetaan multimodaalisten kuljetusten tehokkaan toiminnan varmistamiseksi koskemaan myös esimerkiksi rautateiden tavaraliikennettä, lentorahtia ja vesiliikenteen tavaraliikennettä. Lisäksi komissio ehdottaa erityisjärjestelyjä merenkulkijoita varten.** Vihreisiin kaistoihin perustuvan toimintatavan laajentamisella pyritään varmistamaan, että jos jäsenvaltiot tosiasiallisesti soveltavat rajoilla tilapäisiä rajoituksia tai terveystarkastuksia, ne eivät haittaa kohtuuttomasti sisämarkkinoiden toimintaa ja erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta, rajatylittävien palvelujen tarjoamista koskevaa oikeutta tai rajatyöntekijöiden ja kuljetustyöntekijöiden vapaata liikkuvuutta rajojen yli.

Seuraavat vaiheet:

- Komissio aikoo jatkaa tilanteen seuraamista sen varmistamiseksi, että yli 90 prosentissa rajanylityspaikoista rajanylitys on jatkossakin sujuvaa ja kestää alle 15 minuuttia.

3. PÄÄTELMÄT: VAHVEMPI KEHYS TULEVAISUUTTA VARTEN

Samalla kun voimistuvan pandemian vastaisia toimia pyritään jatkuvasti parantamaan niin maailmanlaajuisella, eurooppalaisella kuin kansallisellakin tasolla, tilanteesta on myös otettava opiksi vankan järjestelmän luomiseksi tulevaisuutta varten. Covid-19-kriisi on paljastanut useita puutteita EU:n terveyskriisien hallintarakenteissa ja toimissa. Tapauskohtainen reagointi on osoittanut, että koordinoitumahdollisuuksia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti. **Jäsenvaltioiden olisi nyt noudatettava sitä johdonmukaista ja koordinoitua toimintatapaa, jota ne ovat itse vaatineet.**

Komissio hyväksyy 11. marraskuuta aloitepaketin, jolla luodaan Euroopan terveysunionin ensimmäiset osatekijät. Siihen sisältyy valtioiden rajat ylittävien vakavien terveysuhkien torjumista koskeva ehdotus, jossa esitetään nykyistä kattavampi lähestymistapa kriisivalmiuteen, -valvontaan ja -toimiin. Paketti sisältää myös muutoksia Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen ja Euroopan lääkeviraston toimeksiantoihin, jotta niillä olisi paremmat valmiudet osallistua kriisivalmiuteen ja -toimiin. Näillä toimenpiteillä puututaan rakenteellisiin puutteisiin ja esitetään parannuksia EU:n terveysturvallisuutta koskevaan kehykseen. Lisäksi esitetään, että kuljetusalalle tarvitaan tulevaisuudessa integroidumpia hätäsuunnitelmia.

Edessä ovat haasteelliset kuukaudet. Terveysturvallisuuden kapasiteetti joutuu koetukselle, ja hallitukset joutuvat tekemään vaikeita päätöksiä siitä, millaisia rajoituksia tarvitaan viruksen leviämisen estämiseksi. Tiedonannossa esitetyt toimet osoittavat, että EU voi ja sen täytyy toimia eurooppalaisen ulottuvuuden tuomiseksi lisääntyvien tartuntojen vastaisiin toimiin. Yhteistyö on olennaisen tärkeää, jotta voidaan hyödyntää uusien teknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia ja varmistaa, että niukkoja resursseja käytetään parhaalla mahdollisella tavalla. Samalla sillä varmistetaan, että kansalaiset ja yritykset voivat edelleen nauttia sisämarkkinoiden tuomista yhteiskunnallisista ja taloudellisista eduista. Ehdotettujen toimien olisi johdettava pikaisesti jatkotoimiin niin jäsenvaltioiden kuin EU:n tasolla.